

Ruokaturva ja maatalous toipuvan Haitin haasteina

Tilanne ennen vuoden 2010 maanjäristystä

Maatalous työllistää puolet Haitin työvoimasta ja muodostaa noin 28 prosenttia maan bruttokansantuotteesta. Haitin väestöstä yli puolet asuu – kaupungistumisesta huolimatta – edelleen maaseudulla, jossa maatalouden lisäksi on niukasti muita toimeentulon mahdollisuuksia. Maatalouden ja sen myötä ruokaturvan tilanne maassa oli kuitenkin jo ennen maanjäristystä vaikea: 58 prosenttia maan väestöstä ei saa riittävästi ruokaa, mikä tekee maan ruokaturvatilanteesta maailman neljänneksi heikoimman. Taustalla on useita syitä:

- Sekä Haitin hallitus että ulkomaiset tukijat laiminlöivät vuosikymmenien ajan maan maatalouden kehittämisen: esimerkiksi vuosina 2000–2005 Haitin omasta budjetista vain neljä prosenttia osoitettiin maataloudelle, ja samaan aikaan kehitysavusta ainoastaan 2,5 prosenttia liittyi maatalouden tukemiseen. Laiminlyöntien seurauksena ja valtionhallinnon rakenteellisten ongelmien takia viljelijät kärsivät lukuisista vaikeuksista:
  - ✓ puutteellinen teknologia
  - ✓ riittämättömät mahdollisuudet saada lainaa toiminnan kehittämiseen
  - ✓ epäselvät ja -varmat maanomistusolosuhteet
  - ✓ maaseudun heikko infrastruktuuri ja niukat julkiset palvelut
  - ✓ maanviljelijöiden heikot mahdollisuudet saada ääntään kuuluviin poliittisessa päätöksenteossa
- Haiti on kansainvälisen painostuksen takia joutunut 1990-luvulta alkaen avaamaan yhä enemmän markkinoitaan tuontiruoalle, minkä seurauksena paikalliset tuottajat joutuvat kilpailemaan halvemmän ulkomaisen tuontiruoan kanssa. Tästä on seurannut ongelmia:
  - ✓ Epäoikeudenmukaisen kilpailun takia maatalous ei enää tarjoa kaikille riittävää elantoa, minkä seurauksena muutto maalta kaupunkiin – erityisesti jo valmiiksi ylikansoitettuun pääkaupunkiin – on kiihtynyt.
  - ✓ Haitin ruokaomavaraisuus on heikentynyt, ja köyhä maa on hyvin riippuvainen tuontiruoasta ja sen maailmanmarkkinahintojen heilahtelusta.
- Haitin maataloudelle vaikeuksia aiheuttavat myös ympäristöongelmat ja ilmastonmuutos.
  - ✓ Haiti kärsii metsien hakkuusta ja sen aiheuttamasta eroosiosta. Metsien hakkaaminen jättää maan hyvin haavoittuvaiseksi trooppisille myrskyille ja aiheuttaa eroosiota, joka puolestaan vähentää viljelykelpoisen maan määrää. Haitilla ei kuitenkaan ole kattavaa kansallista metsitysstrategiaa, ja metsien hakkuu jatkuu, koska arviolta 85 prosenttia maan kotitalouksista saa energiansa polttopuusta ja puuhiilestä.
  - ✓ Ilmastonmuutos puolestaan lisää edellä mainittujen hirmumyrskyjen kaltaisia äärimmäisiä sääilmiöitä.
  - ✓ Haitin maatalous kärsi erityisesti vuoden 2008 hirmumyrskyistä, joiden seurauksena maanviljelijät muun muassa menettivät arvokasta siemenviljaa.

Maanjäristyksen seuraukset maataloudelle ja ruokaturvalle

Tammikuun 2010 maanjäristys ei ainoastaan konkreettisesti tuhonnut maatalouden infrastruktuuria, vaan aiheutti myös muun tyyppisiä ongelmia Haitin ruokaturvalle:

- Satoja tuhansia ihmisiä joutui jättämään kotinsa kaupungeissa ja lähtemään evakoiksi kuormittamaan maaseutua, jonka asukkaat kärsivät jo ennen tulokkaiden saapumista heikosta ruokaturvasta.
- Järjestys tuhosi teitä ja siltoja sekä pääkaupungin sataman ja lentokentän, mikä vaikeutti sekä maan sisäisten ruokamarkkinoiden toimivuutta että avustusruoan perille saamista. Tämän seurauksena paikallisen ruoan hinta nousi välittömästi aiheuttaen suuria vaikeuksia etenkin tulonlähteensä menettäneille haitilaisille.
- Helmikuussa ulkomaisen avustusvirran päästyä vauhtiin ruoan saatavuus parani ja hinta laski. Alentuneet hinnat puolestaan vaikuttivat kielteisesti elantonsa maataloustuotteista ja niiden myynnistä saaviin haitilaisiin.
- Huomattava osa humanitaarisesta ruoka-avusta hankittiin – osittain tilanteen pakosta – Haitin ulkopuolelta. Monet avunantajat kuten Ranska ja Kanada ovat kuitenkin ymmärtäneet massiivisen ulkomaisen ruoka-avun hankaloittavan paikallisen ruoantuotannon tilannetta entisestään ja pyrkineet painottamaan hankinnoissaan paikallista tuotantoa.

Muita vuoden 2010 ongelmia

Haiti on kärsinyt vuonna 2010 paitsi maanjäristyksestä myös hirmumyrsky Tomasista sekä tulvista ja koleraepidemiasta. Tulvien seurauksena tuhoutui sekä maatalouden infrastruktuuria että satoa ja karjaa. Koleraepidemia puolestaan on vähentänyt maatalouden käytössä olevaa työvoimaa, sillä maatyöläiset ovat haluttomia työskentelemään pelloilla pelätessään tartuntaa mahdollisesti saastuneesta vedestä. Heikko satokausi taas heikentää entisestään ruokaomavaraisuutta ja mahdollisuuksia investointeihin maatalouden kehittämiseksi.

Miten tästä eteenpäin?

Maatalouden huomiointi Haitin jälleenrakennuksessa on erittäin tärkeää: kyse ei ole ainoastaan maatalouden keskeisestä asemasta Haitin taloudessa ja elinkeinorakenteessa, vaan myös tilaisuudesta varmistaa ihmisten oikeus ruokaan.

Osana maan mittavaa jälleenrakennusprojektia Haitin hallitus julkaisi avunantajien ja kansalaisyhteiskunnan konsultaation jälkeen toukokuussa 2010 kansallisen maatalousinvestointisuunnitelman. Suunnitelma sisältää ehdotuksen 772 miljoonan dollarin investoinneista maatalouden kehittämiseen seuraavan seitsemän vuoden aikana. Hallitus on itse sitoutunut kattamaan kansallisesti 14 prosenttia vaadittavista varoista ja pyrkii saamaan toiset 14 prosenttia yksityisiltä investoijilta. Loput varoista tulisi saada kokoon kansainvälisiltä avunantajilta. Tarvittavasta summasta puuttui vielä loppuvuodesta 2010 noin 16 prosenttia. Lisäksi on huomioitava, että kyse on vasta maksusitoumuksista, jotka eivät välttämättä koskaan realisoidu rahansiirroiksi. Esimerkiksi vuoden 2008 hirmumyrskyjen tuhojen korjauksiin luvatuista varoista Haiti sai lopulta vain 20 prosenttia.

Ruokaturvan ongelmien ratkaisemiseen ei kuitenkaan riitä yksin Haitin maatalouden kehittäminen, vaan tilannetta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti huomioiden erityisesti kansainvälisen kauppapolitiikan kysymykset. Esimerkiksi Yhdysvallat on luvannut 202 miljoonaa dollaria edellä mainittuun suunnitelmaan Haitin maatalouden kehittämiseksi, mutta samaan aikaan se maksaa vientitukea Yhdysvalloissa tuotetulle ja Haitiin vietävälle riisille, mikä vaikeuttaa paikallisten riisinviljelijöiden asemaa. Avunantajien olisikin tarkasteltava ja

kehitettävä omien toimintatapojensa johdonmukaisuutta Haitin ruokaturvan ja paikallisen maatalouden vahvistamiseksi.

Mitä Kirkon Ulkomaanapu tekee?

Kirkon Ulkomaanapu on tukenut Haitin kehitystä yhtäjaksoisesti vuodesta 2004 lähtien. Pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä toteutetaan Kirkon Ulkomaanavun kumppanin Luterilaisen maailmanliiton Haitin maaohjelman kautta. Työn yhtenä tavoitteena on haitilaisten ruokaomavaraisuuden vahvistaminen, johon pyritään muun muassa kehittämällä kotieläintuotantoa sekä suojelemalla ympäristöä. Samalla kehitetään maanviljelijöiden ja yhteisöjen järjestäytymistä sekä maaseudun asukkaiden toimeentuloa. Omalta osaltaan maataloutta ja ruokaturvaa tukee myös ilmastonmuutokseen vastaaminen.